

Doi: <https://dx.doi.org/10.22070/cpap.2021.7223.0>

The mediating role of low self-control in the relationship between personality traits and problematic and risky Internet use in male and female students

Zahra Azarpour¹, Omid Shokri^{2*}, Ali Khodaei³

1. M.A. of General Psychology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

2- Assistant Professor, Department of Psychology, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran. (Corresponding Author)

3. Assistant Professor, Department of Psychology, Payame Noor University, Tehran, Iran.

Received: 2020/4/20

Accepted: 2020/12/16

Abstract

Introduction: Problematic internet use has become a health threat among adolescents and young adults. The aim of present research was to investigate the mediating role of low self-control in the relationship between personality traits and problematic and risky Internet use in male and female students.

Method: 450 students (230 male and 220 female) responded to the Big Five Personality Inventory (John & Srivastava, 1999), the Low Self-Control Scale (Grasmick, Tittle, Bursik, & Arneklev, 1993) and The Problematic and Risky Internet Use Screening Scale (Jelenchick et al., 2014).

Results: The results showed that the partial mediation model of low self-control had a good fit with the data in the relationship between personality traits and problematic and risky internet use in total sample and in both groups of male and female students. In addition, the results of group allocation of structural relationships showed that the relationships between the variables were equivalent in the two groups of male and female students. The results showed that all regression weights were statistically significant in the general model and models related to male and female students.

Discussion and Conclusion: The results showed that part of variance between the conceptual domains of personality traits and risky internet use behavior can be explained by changes in the low self-control scores of male and female students.

Keywords: Risky Internet Use, Low Self-control, Moderated Mediation Model, Personality Traits.

*E-mail: oshokri@yahoo.com

نقش واسطه‌ای خودکنترلی پایین در رابطه بین ویژگی‌های شخصیت و استفاده پرخطر و مشکل-آفرین از اینترنت در دانشجویان دختر و پسر

نویسندگان

زهرا آذرپور^۱، امید شکری^{۲*}، علی خدایی^۳

۱. کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، واحد تهران مرکز، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
۲. استادیار گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)
۳. استادیار، گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

چکیده

تاریخ دریافت:

۱۳۹۹/۰۲/۰۱

تاریخ پذیرش:

۱۳۹۹/۰۹/۲۶

مقدمه: در بین نوجوانان و جوانان استفاده مشکل‌آفرین از اینترنت به یک عامل تهدید کننده سلامت تبدیل شده است. پژوهش حاضر با هدف آزمون نقش واسطه‌ای خودکنترلی پایین در رابطه ویژگی‌های شخصیتی و رفتار استفاده پرخطر و مشکل‌آفرین از اینترنت در دانشجویان دختر و پسر انجام شد.

روش: ۴۵۰ دانشجو (۲۳۰ پسر و ۲۲۰ دختر) به فهرست پنج عامل بزرگ (جان و استریتاوا، ۱۹۹۹)، مقیاس خودکنترلی پایین (گراسمیک، تیلی، بورسیک و آرنیکلیو، ۱۹۹۳) و مقیاس غربالگری استفاده پرخطر و مشکل‌آفرین از اینترنت (جلینکینگ و همکاران، ۲۰۱۴) پاسخ دادند.

نتایج: یافته‌ها نشان داد که در کل نمونه و در هر دو گروه دانشجویان دختر و پسر، مدل واسطه‌مندی نسبی خودکنترلی پایین در رابطه ویژگی‌های شخصیتی و استفاده پرخطر و مشکل‌آفرین از اینترنت با داده‌ها برازش مطلوبی داشت. علاوه بر این، نتایج تخصیص گروهی روابط ساختاری نشان داد که روابط بین متغیرها در دو گروه دانشجویان دختر و پسر هم‌ارز بودند. نتایج نشان داد که در مدل کلی و مدل‌های مربوط به دانشجویان دختر و پسر، تمامی وزن‌های رگرسیونی از لحاظ آماری معنادار بودند.

بحث و نتیجه‌گیری: نتایج نشان داد که بخشی از پراکندگی بین قلمروهای مفهومی ویژگی‌های شخصیتی و رفتار استفاده پرخطر از اینترنت از طریق تغییر در نمرات خودکنترلی پایین دانشجویان دختر و پسر قابل تبیین است.

کلیدواژه‌ها

استفاده پرخطر از اینترنت، خودکنترلی پایین، مدل میانجیگری تعدیل شده، ویژگی‌های شخصیتی

نشانی پست الکترونیکی
نویسنده مسئول

oshokri@yahoo.com

مقاله حاضر برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد نویسنده اول است.

مقدمه

شخصیت ظهور یافته است. مرور شواهد مختلف نشان می‌دهد که محققان مختلف کوشیده‌اند با تاکید بر نقش تفسری رویکرد صفات نسبت به شخصیت، نقش تبیینی عوامل درون‌زاد را در تصریح تمایز یافتگی در رفتارهای پرخطر اینترنتی مرور کنند [۱۴، ۲۲]. در این رویکرد، پنج عامل بزرگ شامل روان‌آزده‌گرایی، برون‌گردی، گشودگی نسبت به تجربه، سازگاری^۴ و وظیفه‌شناسی^۵ است. مرور شواهد تجربی نشان می‌دهد افراد روان‌رنجور خو مستعد تجربه حالات هیجانی منفی مانند اضطراب، احساس گناه، ناامنی و ترحم نسبت به خود هستند. این افراد فاقد ثبات هیجانی هستند، معمولاً اقدامات آن‌ها ها تکانشورانه و بدون دوراندیشی است و غالب تصمیمات آنها محصول یک انگیزه آنی است. همچنین، این افراد از آنجا که معمولاً شرایط عادی را تهدید کننده و موقعیت‌های رنجاننده را نامید کننده و دشوار ارزیابی می‌کنند بیشتر در معرض تجربه استرس قرار دارند [۲۳]. به طور کلی، بر اساس شواهد تجربی موجود، نقصان در خزانه مهارتی و منابع مقابله‌ای افراد روان‌رنجور خو سبب می‌شود که آنها بیشتر مستعد انتخاب رفتارهای فریبکارانه اعم از تحصیلی و شغلی و نمایش رفتارهای تکانشورانه در بافت استفاده از فضای مجازی باشند [۲۳].

افراد برون‌گرا افرادی هستند که از حضور در موقعیت‌های اجتماعی، لذت می‌برند. به طور کلی، این افراد با برخورداری از ویژگی‌هایی مانند عاطفه مثبت، گرمی، انرژی بالا، ابراز وجود و طبیعت اجتماعی و دوستانه مشخص می‌شوند. طبق دیدگاه کاستا، مک کری و کتل، مفهوم‌سازی رگه برون‌گرایی نیازمند شمول جنبه‌های مرتبط با هیجان‌طلبی و طبق دیدگاه هوگان و تلجن، مفهوم‌سازی این ویژگی نیازمند شمول جنبه‌های مرتبط با ویژگی جاه‌طلبی است [۲۴]. برون‌گرایی نیز مانند روان‌آزده‌گرایی، پیش از ظهور الگوی پنج عامل بزرگ شخصیت مفهوم‌سازی شده است. بنابراین، تحلیل نظام‌مند کنش‌وری افراد در قلمروهای مطالعاتی مختلف مانند رفتارهای تحصیلی فریبکارانه با تاکید بر توان تفسیری این ویژگی شخصیتی دارای سابقه پژوهشی است [۲۵]. مرور پیشینه تجربی نشان می‌دهد که دو رویکرد رقیب «توانگر» توانگرتر می‌شود^۶

مرور شواهد تجربی نشان می‌دهد که در سال‌های اخیر گروه زیادی از محققان از زوایای مختلف و به طور نظام‌مند اشکال متفاوت رفتارهای پرخطر آنلاین را در بین جوانان و نوجوانان مطالعه کرده‌اند [۱-۳]. علاوه بر این، مرور نتایج مطالعات مختلف نشان می‌دهد که دلیل فقدان اجماع نظر درباره ارجح‌ترین مفهوم‌پردازی برای مشکلات مربوط به استفاده از اینترنت، در حال حاضر پر استفاده‌ترین معادل‌های مفهومی توضیح دهنده مشکلات مرتبط به استفاده از اینترنت در بین افراد شامل اعتیاد به اینترنت [۴، ۵]، وابستگی به اینترنت [۶]، استفاده تکانشورانه از اینترنت [۷]، استفاده مشکل‌آفرین از اینترنت [۸، ۹]، استفاده مرضی از اینترنت [۱۰]، و در نهایت استفاده غیرمنظم از اینترنت است [۱۱]. اگر چه بحث درباره مناسب‌ترین گزینه مفهومی توضیح دهنده مشکلات مربوط به استفاده از اینترنت در بین گروهی از محققان همچنان ادامه دارد، تعداد زیادی از محققان بدکارکردی‌های اجتماعی و آسیب‌های روان‌شناختی متعاقب استفاده پرخطر از اینترنت را در کانون توجه خود قرار داده‌اند [۱۲، ۱۳]. گروهی از محققان کوشیده‌اند با اخذ رویکردی فرایندی و با تمرکز بر توان تفسیری قلمروهای مفهومی سه‌گانه عناصر پیش‌بینی، عناصر واسطه‌مند و عناصر پس‌بینی، تمایز یافتگی در تجارب آسیب‌زای متعاقب استفاده پرخطر از اینترنت را به طور روشن‌مند توضیح دهند [۱۴]. بر این اساس، محققان مختلف از یک سوی با هدف تصریح نقش تفسیری عناصر پیش‌بینی در پیش‌بینی رفتارهای پرخطر آنلاین بر ظرفیت تفسیری قلمروهای مفهومی چندگانه مانند احساس تنهایی و افسردگی [۱۵]، سبک والدگری [۱۶]، مذهب [۱۷] و گروه همسالان [۱۸] تاکید کرده‌اند. از دیگر سوی، به منظور تصریح پیامدهای استفاده مشکل‌آفرین از اینترنت، قلمروهایی مفهومی مانند مصرف مواد، اختلالات خواب و تجارب شکست تحصیلی را برجسته نموده‌اند [۱۹-۲۱].

در طی چند دهه گذشته، الگوی پنج عامل بزرگ به عنوان یکی از رویکردهای مفهومی برجسته در قلمرو روان‌شناسی

¹ neuroticism

² extraversion

³ openness to experience

⁴ agreeableness

⁵ conscientiousness

⁶ rich get richer approach

استفاده می‌کنند. با توجه به رابطه مثبت بین توانایی شناختی و گشودگی، فراگیرانی که از سطح بالای گشودگی برخوردارند، به احتمال کمتری امکان دارد که رفتارهای مربوط به عدم صداقت علمی مانند سرقت ادبی را انتخاب کنند [۲۸]. در مجموع، نتایج مطالعات مختلف نشان می‌دهد که در بافت گرایش‌های خودکنترل‌گرانه، ویژگی گشودگی اساساً از طریق خصیصه‌هایی مانند لذت از اکتشاف و کاوشگری، استقبال از ایده‌های چالش‌انگیز و نو و فعالیت‌های انگیزاننده، تنوع‌طلبی و کنجکاوی مشخص می‌شود [۲۵-۲۸].

سازگاری یکی از پنج رگه بزرگ شخصیت است که نشان می‌دهد رویکرد افراد در روابط بین‌فردی چگونه است. افرادی که از این ویژگی برخوردارند، دوست‌داشتنی، گرم، قابل اعتماد و نگران آسایش و سعادت دیگران هستند و به همین دلیل است که به فعالیت‌های مشترک و یاری‌دهنده گرایش دارند. افرادی که سازگاری بالاتری دارند، در بافت تعامل با دیگران، تضاد و کشمکش کمتری نشان می‌دهند [۲۹]. بر این اساس، فرض می‌شود افرادی که در عامل سازگاری نمره بالاتری به دست می‌آورند به دلایلی مانند سلطه‌گری ارزش‌های خیرخواهانه بر نظام ارزشی آنها کمتر احتمال دارد که از اشکال مختلف رفتارهای استفاده پرخطر و مشکل‌آفرین از اینترنت استفاده کنند [۲۹]. به طور کلی، مرور نتایج مطالعات مختلف نشان می‌دهد که ویژگی سازگاری نیز در بافت تمایلات خودکنترل‌گر از طریق خصایصی مانند پرهیز از هیجان‌طلبی، عدم تمایل به تکانشوری، پرهیز از شتابزدگی، تمایل به دوراندیشی و تاملی بودن، مشخص می‌شود [۲۵-۲۹].

وظیفه‌شناسی، بیانگر گرایشی است برای توصیف رفتاری برنامه‌ریزی شده، سازمان یافته و معطوف به هدف که با هدف به تأخیر انداختن لذت و پیروی از هنجارها و قوانین استفاده می‌شود [۳۰]. نتایج مطالعات مختلف از نقش تفسیری عامل وظیفه‌شناسی برای پیش‌بینی کنش‌وری افراد در موقعیت‌های مختلف حمایت کرده‌اند. در واقع، فرض می‌شود که رابطه بین وظیفه‌شناسی با بیش‌ارزش‌گذاری برای متابعت از استانداردها و قوانین، سبب می‌شود که تمایل به انتخاب اشکال مختلف رفتارهای استفاده پرخطر و مشکل‌آفرین از اینترنت در افراد کاهش نشان دهد [۳۱]. در مجموع، نتایج مطالعات مختلف نشان می‌دهد که در بافت اطلاعاتی گرایش‌های خودکنترل‌گر

و «رویکرد جبران اجتماعی» برای تبیین رفتار خطرپذیری آنلاین مورد توجه قرار گرفته است [۲۶]. در رویکرد توانگر، توانگرتر می‌شود فرض اصلی این است که افراد برون‌گرا به دلیل برخورداری از مهارت‌های اجتماعی قوی‌تر، بیشتر از اینترنت به عنوان یک کانال ارتباطی دیگر برای برقراری تعاملات اجتماعی با دیگران استفاده می‌کنند [۲۷]. در رویکرد جبران اجتماعی فرض می‌شود که افراد درون‌گرا به دلیل احساس ناخرسندی از تعاملات رو در رو و واقعی، از اینترنت به عنوان یک کانال جایگزین برای برقراری ارتباط با دیگران استفاده می‌کنند [۲۷]. در این رویکرد تأکید می‌شود از آنجا که اینترنت به حفظ فاصله روان‌شناختی کاربران کمک می‌کند، محیط ایمنی را برای ارضای نیازهای افراد فراهم می‌آورد. در مطالعه دیگری ضمن آنکه شواهدی در دفاع از رویکرد جبران اجتماعی فراهم شد نتایج نشان داد که فقدان مشارکت افراد در فعالیت‌های فوق برنامه و عدم تمایل آنها به برقراری تعامل رو در رو با دیگران در پیش‌بینی خطرپذیری آنلاین به ترتیب در بین پسران و دختران از نقش تعیین‌کننده‌ای برخوردار بود [۲۶]. به طور کلی، نتایج مطالعات مختلف نشان می‌دهد که افراد برون‌گرا در بافت تمایلات خودکنترل‌گر از طریق ویژگی‌هایی مانند هیجان‌خواهی، تکانشوری، ریسک‌پذیری، پرحوصله بودن و تحمل ابهام مشخص می‌شوند [۲۴-۲۷].

افرادی که در رگه گشودگی نسبت به تجربه نمره بالایی به دست می‌آورند، فعالانه در پی کسب تجربه هستند و معمولاً در رویارویی با افکار و موقعیت‌ها، برخوردی اندیشمندانه و واکنش‌دهنده دارند. آن‌ها از نظر ذهنی، افراد کنجکاوی هستند، قوه تخیل در آنها قوی است و از جستجوگری فعالانه و اصالت اکتشافات متعاقب آن لذت می‌برند. بنابراین، اگر چه گشودگی، یکی از پنج عامل بزرگ است که بیش از بقیه ویژگی‌ها با توانایی شناختی همبستگی دارد، اما آن‌ها سازه‌های متفاوتی هستند. تمرکز بر توصیف‌گرهای عامل شخصیتی گشودگی بیانگر آن است که نمی‌توان به راحتی رابطه آشکاری را بین این صفت شخصیتی و رفتارهای پرخطر آنلاین تصور شد. با این وجود، ارتباط میان گشودگی و دیگر سازه‌ها ممکن است به درک این رابطه کمک کند [۲۸]. نتایج مطالعات انجام شده بر روی فراگیران با توانایی شناختی بالا نشان می‌دهد که این افراد کمتر از رفتارهای فریبکارانه تحصیلی^۳ آنلاین

¹ social compensation approach

² ambiguity tolerance

³ academic dishonesty

اینترنت از طریق ویژگی‌های شخصیتی نشان می‌دهد که بخشی از واریانس نمرات رفتارهای پرخطر آنلاین، محصول تمایز در نمرات ویژگی‌های شخصیتی آنها است. بنابراین، با توجه به وجود واریانس مشترک بین ویژگی‌های شخصیتی و رفتارهای پرخطر، طرح این سوال که کدام حلقه مفهومی در این، نتایج مطالعات در نمونه‌های فرهنگی مختلف با تاکید بر تغییرناپذیری جنسی ساختار عاملی مدل پنج عامل بزرگ شخصیت شواهد متقنی در ثبات عاملی پنج عامل بزرگ تدارک دید [۴۱، ۴۲، ۴۳]. علاوه بر این، محققان یادآوری می‌کنند که متغیر جنس حتی در شرایط پیش‌بینی خودکنترلی از طریق متغیرهای خانوادگی و زیست‌شناختی، از توانی تکمیلی و مستقل برای توضیح تغییرپذیری نمرات خودکنترلی برخوردار است [۴۴]. برای مثال در پژوهش [۴۴] که با هدف پیش‌بینی خودکنترلی از طریق جنس انجام شد نتایج با تاکید بر نقش میانجیگری نسبی عوامل خانوادگی مانند سبک دلبستگی، نظارت و شیوه‌های والدگری، شواهد مضاعفی را در دفاع از توان جنس برای تبیین نمرات خودکنترلی یادگیرندگان ارائه کردند.

فرضیه پژوهش

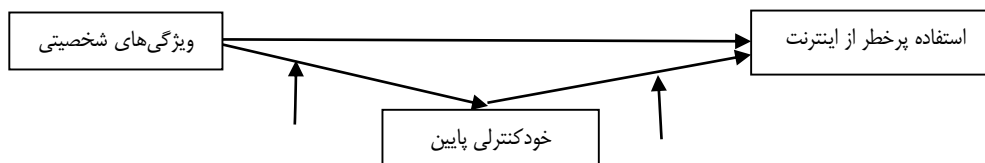
بر این اساس، با توجه به روند فزاینده تمایل به استفاده پرخطر از اینترنت [۷-۱] و همچنین فقر اطلاعاتی پیرامون نقش تفسیری خودکنترلی در پیش‌بینی رفتارهای پرخطر آنلاین از طریق ابعاد شخصیت، محقق در صدد است تا به کمک یک مدل فرایندی، نقش واسطه‌ای خودکنترلی پایین را در رابطه ویژگی‌های شخصیتی و رفتار استفاده پرخطر و مشکل آفرین از اینترنت آزمون کند. علاوه بر این، محقق در مطالعه حاضر می‌کوشد با هدف تقویت توان اطلاعاتی مدل پیشنهادی با استفاده از یک مدل میانجیگری تعدیل شده، هم‌ارزی جنسی روابط ساختاری بین متغیرهای ویژگی‌های شخصیتی، خودکنترلی پایین و رفتار استفاده پرخطر و مشکل آفرین از اینترنت را بیازماید (شکل ۱).

بدون شک، اطلاع از مشابهت یا عدم مشابهت ویژگی‌های کارکردی سازوکار خودکنترل‌گری در پیش‌بینی رفتارهای پرخطر آنلاین از طریق ابعاد شخصیت، در کمک به فهم‌پذیری تمایز در مختصات کنشی ابعاد شخصیت در پیش‌بینی رفتارهای پرخطر آنلاین، از طریق خودکنترل‌گری ایفای نقش می‌کند.

خصیصه وظیفه‌شناسی از طریق ویژگی‌هایی مانند توانایی به تعویق انداختن لذت‌ها، قانون‌مداری، غیرتکانشی بودن، تاملی بودن و دوران‌اندیشی مشخص می‌شود [۲۵-۳۱].

مرور شواهد تجربی موجود در بافت مطالعاتی پیش‌بینی اشکال مختلف رفتارهای استفاده پرخطر و مشکل آفرین از تبیین پراکندگی مشترک بین این دوایر مفهومی ایفای نقش می‌کند، از اهمیت زیادی برخوردار است. از حیث نظری و تجربی خودکنترلی پایین - که بیانگر نقص در خزانه مهارتی فرد است - یک پیش‌بینی کننده مهم استفاده پرخطر از اینترنت، تلقی می‌شود [۳۲]. بر اساس نتایج مطالعات مختلف، غالب مشکلات رفتاری با خودکنترلی پایین رابطه نشان می‌دهد [۳۳]. خودکنترلی پایین از طریق رفتارهایی مانند تکانشوری، لذت بردن از خطرپذیری، اعتیاد، ارجحیت فعالیت‌های فیزیکی بر فعالیت‌های ذهنی، ارجحیت تکالیف ساده بر تکالیف پیچیده، پرخوری، خودمحوری و کم‌حوصله بودن، مشخص می‌شود [۳۴]. در نظریه خودکنترلی که در تبیین مشکلات رفتاری از نقش تعیین‌کننده‌ای برخوردار است فرض می‌شود که خودکنترلی پایین علت اصلی انتخاب گروه وسیعی از رفتارهای پرخطر آنلاین و غیرآنلاین است [۳۳]. علاوه بر این، شواهد نشان می‌دهد که اغلب رفتارهای افراد دارای خودکنترلی پایین اساساً از طریق پاداش فوری و اهداف کوتاه-مدت راهبری می‌شوند [۳۵]. محقق دیگر تاکید می‌کند از آنجا که برای افراد با هیجان‌خواهی بالا و خودکنترلی پایین، رضای فوری نیازها از اهمیت زیادی برخوردار است، استعداد زیادی برای تجربه اشکال مختلف رفتارهای استفاده پرخطر و مشکل آفرین از اینترنت دارند [۳۶]. بنابراین، خودکنترلی پایین با رفتار تکانشورانه و ناکامی در ملاحظه پیامدهای منفی اعمال رابطه نشان می‌دهد [۳۷].

مرور شواهد تجربی نشان می‌دهد که رابطه بین جنس و رفتارهای پرخطر آنلاین در مقیاس وسیعی در کانون توجه محققان مختلف بوده است [۳۸]. نتایج غالب مطالعات نشان می‌دهد که مردان در مقایسه با زنان تمایل بیشتری به استفاده از رفتارهای پرخطر آنلاین نشان می‌دهند. برای مثال نتایج یک مطالعه نشان داد که مردان در مقایسه با زنان قلدری سایبری بیشتری گزارش کردند [۳۹]. همچنین، در مطالعه دیگری محققان دریافتند که نوجوانان پسر در مقایسه با نوجوانان دختر خودافشاگری جنسی بیشتری گزارش کردند [۴۰]. علاوه بر

شکل ۱. مدل ترکیبی میانجیگری تعدیل شده

پژوهش، ملاک‌های ورود شامل دانشجوی کارشناسی و مشغول به تحصیل در دانشگاه شهید بهشتی و ملاک خروج، عدم پاسخدهی به بیش از ۵ درصد کل سوالات بسته سنجش بود.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع پژوهش‌های همبستگی است.

آزمودنی

الف) جامعه آماری: در مطالعه حاضر، جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه شهید بهشتی در نیمسال دوم سال تحصیلی ۱۳۹۵ بودند.

ب) نمونه پژوهش: نمونه آماری نیز در این پژوهش شامل ۴۵۰ دانشجو، ۲۳۰ پسر (۵۰/۶ درصد) با میانگین سنی ۲۷/۳۸ سال (انحراف استاندارد ۴/۴۱ و دامنه سنی ۱۸-۳۵) و ۲۲۰ دختر (۴۹/۴ درصد) با میانگین سنی ۲۶/۷۸ سال (انحراف استاندارد ۵/۸۲ و دامنه سنی ۱۸-۳۵) بودند. در این پژوهش، محقق برای انتخاب شرکت‌کنندگان از روش نمونه‌گیری در دسترس استفاده کرد. برای این منظور، محقق پس از مراجعه به هر دانشکده و گفتگویی کوتاه با دانشجویان حاضر در صحن دانشکده، پس از کسب رضایت آنها، بسته سنجش خود را به دانشجویان علاقه‌مند به مشارکت تقدیم می‌کرد. در پژوهش در استفاده از روش آماری معادله ساختاری حداقل نسبت حجم نمونه برای هر پارامتر برآورد شده ۵ نفر است، نسبت ۱۰ به ۱ مناسب‌تر و نسبت ۲۰ به ۱ مطلوب قلمداد می‌شود. در مدل مفروض پژوهش حاضر، ۳۰ پارامتر اندازه‌گیری می‌شود. بنابراین، برای دستیابی به نتایجی قابل قبول نمونه‌ای برابر با ۴۵۰ شرکت‌کننده انتخاب شدند. به بیان دیگر، در این پژوهش، از قاعده ۱۵ به ۱ استفاده شد. در ادامه، محققان با هدف تامین ملاحظات اخلاقی پژوهش بر رعایت اصولی مانند رازداری، گمنامی،^۱ تکریم^۲ و رضایت آگاهانه^۳ تاکید داشتند. در این

ابزارهای پژوهش

(۱) فهرست پنج عامل بزرگ [۴۵]: فهرست پنج عامل به منظور اندازه‌گیری پنج عامل بزرگ شخصیت با استفاده از عبارات کوتاه شده، توسعه یافت [۴۵]. فهرست پنج عامل بزرگ شخصیت، شامل ۴۴ ماده کوتاه است که مشارکت کنندگان هر عبارت را روی یک طیف پنج درجه‌ای از کاملاً مخالف = ۱ تا کاملاً موافق = ۵ پاسخ می‌دهند. ماده‌های فهرست پنج عامل بزرگ بر اساس اجماع نظر متخصصان و تحلیل‌های تجربی انتخاب شده‌اند [۴۵]. نتایج روش تحلیل عاملی تاییدی از ساختار پنج عاملی فهرست پنج عامل شامل ابعاد شخصیتی برون‌گردی، سازگاری، وظیفه‌شناسی، روان‌آزرده‌گرایی و پذیرش به طور تجربی حمایت کرد [۴۵]. استفاده از روش تحلیل از ساختار در مطالعه دیگری، ضرایب همسانی درونی عامل‌های برون‌گردی، سازگاری، وظیفه‌شناسی، روان‌آزرده‌گرایی و پذیرش به ترتیب ۰/۶۰، ۰/۶۱، ۰/۷۴، ۰/۷۴ و ۰/۷۶ به دست آمد [۴۶]. در مطالعه حاضر، ضرایب همسانی درونی عامل‌های برون‌گردی، سازگاری، وظیفه‌شناسی، روان‌آزرده‌گرایی و پذیرش به ترتیب ۰/۶۹، ۰/۷۳، ۰/۷۴، ۰/۷۰ و ۰/۷۶ به دست آمد.

(۲) مقیاس خودکنترلی پایین [۴۷]: گراسمیک و همکاران [۴۷] مقیاس خودکنترلی پایین را با هدف اندازه‌گیری خودکنترلی پایین در افراد توسعه دادند. این مقیاس شامل ۲۴

⁴ Informed consent

⁵ Big Five Personality Inventory

⁶ Low Self-Control Scale

¹ confidentiality

² anonymity

³ benevolence

خودکنترلی پایین به طور تجربی حمایت کرد [۴۷]. در مطالعه آردیمیر و همکاران [۴۸] نیز ضریب همسانی درونی مقیاس کلی خودکنترلی ۰/۸۶ به دست آمد. در مطالعه حاضر، ضرایب همسانی درونی برای نمره کلی مقیاس خودکنترلی و زیرمقیاس‌های تکانشگری، تکالیف آسان، خطرپذیری، فعالیت‌های فیزیکی، خودمحوری و بدخلقی به ترتیب برابر با ۰/۷۸، ۰/۶۰، ۰/۷۲، ۰/۷۵، ۰/۵۰، ۰/۶۰ و ۰/۷۱ به دست آمد.

۳) مقیاس غربالگری استفاده پرخطر و مشکل-آفرین از اینترنت [۴۹]: جلینکینگ و همکاران [۴۹] با هدف طراحی تلاش‌های پیشگیرانه و غربالگری در قلمرو مطالعاتی استفاده مشکل‌آفرین از اینترنت در نوجوانان و جوانان ۱۸ تا ۲۵ سال آمریکایی مقیاس غربالگری استفاده گروهی در اختیار مشارکت کنندگان قرار گرفت.

شیوه تحلیل داده‌ها

در تجزیه و تحلیل داده‌ها، پس از محاسبه شاخص‌های توصیفی و اطمینان از رعایت پیش‌فرض‌های آماری، با هدف آزمون مدل مفروض واسطه‌مندی خودکنترلی پایین در رابطه ابعاد شخصیت با استفاده پرخطر از اینترنت از روش آماری مدل‌یابی معادله ساختاری^۲ و با هدف آزمون هم‌ارزی جنسی^۳ روابط ساختاری در مدل مفروض، از روش آماری مدل‌یابی معادله ساختاری چندگروهی استفاده شد. در پژوهش حاضر برای انجام تحلیل‌های آماری از بسته آماری ایموس استفاده شد.

نتایج

جدول ۱ اندازه‌های توصیفی میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای پژوهش را در گروه نمونه دانشجویان نشان می‌دهد. واحد مقداری آماره‌های چولگی و کشیدگی، شواهد متقنی را در دفاع از بهنجاری شکل توزیع متغیرهای پژوهش فراهم کرد.

گویه و شش زیرمقیاس تکانشگری، تکالیف آسان، خطرپذیری، فعالیت‌های فیزیکی، خودمحوری و بدخلقی است. در این مقیاس، زیرمقیاس تکانشگری از طریق گویه‌های ۱، ۲، ۳ و ۴، زیرمقیاس تکالیف آسان از طریق گویه‌های ۵، ۶، ۷ و ۸، زیرمقیاس خطرپذیری از طریق گویه‌های ۹، ۱۰، ۱۱ و ۱۲، زیرمقیاس فعالیت‌های فیزیکی از طریق گویه‌های ۱۳، ۱۴، ۱۵ و ۱۶، زیرمقیاس خودمحوری از طریق گویه‌های ۱۷، ۱۸، ۱۹ و ۲۰ و در نهایت، زیرمقیاس بدخلقی از طریق گویه‌های ۲۱، ۲۲، ۲۳ و ۲۴ اندازه‌گیری می‌شود. در این مقیاس، مشارکت کنندگان به هر گویه بر روی یک طیف پنج درجه‌ای از کاملاً مخالف (۱) تا کاملاً موافق (۵) پاسخ می‌دهند. نتایج روش تحلیل عاملی از ساختار شش عاملی مقیاس پرخطر و مشکل‌آفرین از اینترنت را توسعه دادند. بر اساس نتایج مطالعه جلینکینگ و همکاران [۴۹] مقیاس غربالگری استفاده پرخطر و مشکل‌آفرین از اینترنت از سه عامل آسیب اجتماعی، آسیب هیجانی و استفاده تکانشورانه از اینترنت تشکیل شده است. مشارکت کنندگان به هر گویه روی یک طیف پنج درجه‌ای از (هرگز = ۰، به ندرت = ۱، گاهی = ۲، اغلب = ۳ و همیشه = ۴) پاسخ می‌دهند. در مقیاس غربالگری استفاده پرخطر و مشکل‌آفرین از اینترنت با افزایش نمره کلی افراد، بر نمره استفاده پرخطر و مشکل‌آفرین از اینترنت آنها افزوده می‌شود. در مطالعه شکری [۵۰]، نتایج تحلیل عاملی تاییدی نشان داد که ساختار عاملی مقیاس غربالگری استفاده پرخطر و مشکل‌آفرین از اینترنت شامل آسیب هیجانی، آسیب اجتماعی و استفاده تکانشورانه از اینترنت با داده‌ها برازش مطلوبی داشت. در مطالعه حاضر، ضرایب همسانی درونی عامل‌های آسیب هیجانی، آسیب اجتماعی و استفاده تکانشورانه از اینترنت به ترتیب برابر با ۰/۸۵، ۰/۸۹ و ۰/۸۸ به دست آمد.

شیوه انجام پژوهش

پس از تهیه بسته سنجش، ابزارهای پژوهش به صورت

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای اصلی تحقیق به تفکیک جنس

عامل کلی	زیرمقیاس‌ها	جنس	میانگین	انحراف استاندارد	چولگی	کشیدگی
صفات شخصیت	روان‌آزرده‌گرایی		۲۲/۷۱	۴/۸۶	۰/۱۵	۰/۴۲
	برون‌گردی		۲۳/۶۵	۳/۸۷	۰/۰۷	-۰/۰۲
	گشودگی		۳۶/۴۳	۴/۱۵	-۰/۰۷۵	-۰/۳۵
	سازگاری		۲۶/۶۰	۵/۲۱	-۰/۵۲	-۰/۳۵
	وظیفه‌شناسی		۳۱/۵۹	۵/۳۵	۰/۱۳	-۰/۵۲
خودکنترلی پایین	تکانشوری		۷/۸۸	۱/۸۹	۰/۰۱	-۰/۲۹

^۲ structural equation modeling

^۳ gender-based equivalence

^۱ Problematic and Risky Internet Use Screening Scale (PRIUSS)

گروه	تکالیف ساده	خطرپذیری	فعالیت‌های جسمانی	خودمحوری	بدخلقی	آسیب هیجانی	آسیب اجتماعی	استفاده تکانشورانه از اینترنت
پسر (۲۳۰)	۸/۷۶	۲/۲۰	۲/۲۰	۲/۲۰	۲/۲۰	۲/۲۰	۲/۲۰	۲/۲۰
	۹/۴۳	۲/۴۱	۲/۴۱	۲/۴۱	۲/۴۱	۲/۴۱	۲/۴۱	۲/۴۱
	۹/۷۹	۱/۸۸	۱/۸۸	۱/۸۸	۱/۸۸	۱/۸۸	۱/۸۸	۱/۸۸
	۸/۴۷	۱/۸۱	۱/۸۱	۱/۸۱	۱/۸۱	۱/۸۱	۱/۸۱	۱/۸۱
	۸/۶۰	۲/۳۲	۲/۳۲	۲/۳۲	۲/۳۲	۲/۳۲	۲/۳۲	۲/۳۲
	۵/۷۲	۳/۹۲	۳/۹۲	۳/۹۲	۳/۹۲	۳/۹۲	۳/۹۲	۳/۹۲
	۶/۳۴	۴/۳۹	۴/۳۹	۴/۳۹	۴/۳۹	۴/۳۹	۴/۳۹	۴/۳۹
	۹/۸۷	۵/۷۱	۵/۷۱	۵/۷۱	۵/۷۱	۵/۷۱	۵/۷۱	۵/۷۱
دختر (۲۲۰)	۲۳/۰۴	۵/۰۱	۵/۰۱	۵/۰۱	۵/۰۱	۵/۰۱	۵/۰۱	۵/۰۱
	۲۳/۴۱	۳/۸۹	۳/۸۹	۳/۸۹	۳/۸۹	۳/۸۹	۳/۸۹	۳/۸۹
	۳۶/۸۰	۵/۶۶	۵/۶۶	۵/۶۶	۵/۶۶	۵/۶۶	۵/۶۶	۵/۶۶
	۲۷/۶۳	۴/۲۳	۴/۲۳	۴/۲۳	۴/۲۳	۴/۲۳	۴/۲۳	۴/۲۳
	۳۱/۷۷	۵/۲۶	۵/۲۶	۵/۲۶	۵/۲۶	۵/۲۶	۵/۲۶	۵/۲۶
	۸/۲۰	۲/۰۷	۲/۰۷	۲/۰۷	۲/۰۷	۲/۰۷	۲/۰۷	۲/۰۷
	۹/۱۷	۲/۲۷	۲/۲۷	۲/۲۷	۲/۲۷	۲/۲۷	۲/۲۷	۲/۲۷
	۹/۱۶	۲/۴۳	۲/۴۳	۲/۴۳	۲/۴۳	۲/۴۳	۲/۴۳	۲/۴۳
پسر (۲۳۰)	۱۰/۰۹	۲/۲۴	۲/۲۴	۲/۲۴	۲/۲۴	۲/۲۴	۲/۲۴	۲/۲۴
	۷/۸۸	۲/۲۲	۲/۲۲	۲/۲۲	۲/۲۲	۲/۲۲	۲/۲۲	۲/۲۲
	۹/۱۲	۲/۴۵	۲/۴۵	۲/۴۵	۲/۴۵	۲/۴۵	۲/۴۵	۲/۴۵
	۴/۸۳	۳/۷۱	۳/۷۱	۳/۷۱	۳/۷۱	۳/۷۱	۳/۷۱	۳/۷۱
	۵/۵۵	۴/۶۱	۴/۶۱	۴/۶۱	۴/۶۱	۴/۶۱	۴/۶۱	۴/۶۱
	۸/۷۴	۶/۰۹	۶/۰۹	۶/۰۹	۶/۰۹	۶/۰۹	۶/۰۹	۶/۰۹
	۰/۵۹	۰/۹۷	۰/۹۷	۰/۹۷	۰/۹۷	۰/۹۷	۰/۹۷	۰/۹۷
	۰/۳۹	۰/۴۷	۰/۴۷	۰/۴۷	۰/۴۷	۰/۴۷	۰/۴۷	۰/۴۷

و معنادار و رابطه عامل روان‌آزرده‌گرایی با ابعاد چندگانه استفاده پرخطر و مشکل آفرین از اینترنت، مثبت و معنادار است.

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد که در دو گروه جنسی رابطه بین عامل‌های برون‌گردی، سازگاری، پذیرش و وظیفه‌شناسی با ابعاد چندگانه استفاده پرخطر و مشکل آفرین از اینترنت، منفی

جدول ۲. جدول همبستگی صفات شخصیت با استفاده پرخطر از اینترنت در دانشجویان دختر و پسر

گروه	آسیب اجتماعی	آسیب هیجانی	استفاده تکانشورانه از اینترنت
پسر	۰/۲۴**	۰/۲۲**	۰/۲۷**
	-۰/۲۹**	-۰/۲۵**	-۰/۳۰**
	-۰/۲۹**	-۰/۱۷**	-۰/۲۱**
	-۰/۳۳**	-۰/۲۸**	-۰/۳۱**
	-۰/۴۴**	-۰/۳۷**	-۰/۵۱**
	۰/۲۱**	۰/۲۴**	۰/۲۱**
دختر	-۰/۲۵**	-۰/۲۶**	-۰/۳۲**
	-۰/۲۶**	-۰/۱۵*	-۰/۱۴*
	-۰/۳۴**	-۰/۳۱**	-۰/۳۰**
	-۰/۳۴**	-۰/۳۴**	-۰/۵۱**

**P<۰/۰۱ *P<۰/۰۵

خودمحوری و بدخلقی، منفی و معنادار و با ابعاد خطرپذیری و فعالیت‌های جسمانی، منفی و غیرمعنادار است. در نهایت، نتایج نشان می‌دهد که در دو جنس، رابطه عامل وظیفه‌شناسی با ابعاد تکانشوری، تکالیف ساده، خطرپذیری، خودمحوری و بدخلقی، منفی و معنادار و با بُعد فعالیت‌های جسمانی، منفی و غیرمعنادار است.

نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد که در دو جنس، رابطه بین عامل روان‌آزرده‌گرایی با ابعاد تکانشوری، تکالیف ساده، خودمحوری و بدخلقی مثبت و معنادار و با ابعاد خطرپذیری و فعالیت‌های جسمانی، مثبت و غیرمعنادار است. همچنین، نتایج نشان می‌دهد که در دو جنس رابطه عامل‌های برون‌گردی، سازگاری و سازگاری با ابعاد تکانشوری، تکالیف ساده،

جدول ۳. جدول همبستگی صفات شخصیت با خودکنترلی پایین در دانشجویان دختر و پسر

گروه	تکانشوری	تکالیف ساده	خطرپذیری	فعالیت‌های جسمانی	خودمحوری	بدخلقی
------	----------	-------------	----------	-------------------	----------	--------

۰/۶۱ ^{oo}	۰/۱۴ ^o	۰/۰۶	۰/۰۲	۰/۳۵ ^{oo}	۰/۳۳ ^{oo}	پسر	روان‌آزرده‌گرایی
-۰/۳۵ ^{oo}	-۰/۱۳ ^o	۰/۲۱ ^{oo}	-۰/۰۵	-۰/۳۱ ^{oo}	-۰/۲۸ ^{oo}		برون‌گردی
-۰/۲۹ ^{oo}	-۰/۱۸ ^{oo}	-۰/۱۱	۰/۱۵ ^o	-۰/۳۲ ^{oo}	-۰/۲۰ ^{oo}		گشودگی
-۰/۳۴ ^{oo}	-۰/۳۹ ^{oo}	-۰/۱۵ ^o	-۰/۰۶	-۰/۲۴ ^{oo}	-۰/۱۳ ^{oo}		سازگاری
-۰/۳۶ ^{oo}	-۰/۲۰ ^{oo}	-۰/۰۵	-۰/۱۶ ^o	-۰/۳۷ ^{oo}	-۰/۳۱ ^{oo}		وظیفه‌شناسی
۰/۵۶ ^{oo}	۰/۱۳ ^o	۰/۰۸	۰/۱۰	۰/۲۹ ^{oo}	۰/۳۴ ^{oo}	دختر	روان‌آزرده‌گرایی
-۰/۳۱ ^{oo}	-۰/۱۲ ^o	۰/۲۶ ^{oo}	-۰/۰۴	-۰/۳۲ ^{oo}	-۰/۱۹ ^{oo}		برون‌گردی
-۰/۲۶ ^{oo}	-۰/۱۵ ^{oo}	-۰/۰۹	۰/۱۳ ^o	-۰/۳۳ ^{oo}	-۰/۲۲ ^{oo}		گشودگی
-۰/۳۹ ^{oo}	-۰/۲۲ ^{oo}	-۰/۱۳ ^o	-۰/۰۵	-۰/۲۱ ^{oo}	-۰/۲۲ ^{oo}		سازگاری
-۰/۳۲ ^{oo}	-۰/۱۸ ^{oo}	-۰/۰۹	-۰/۲۱ ^{oo}	-۰/۳۵ ^{oo}	-۰/۳۱ ^{oo}		وظیفه‌شناسی

*P<۰/۰۵ **P<۰/۰۱

جدول ۴: جدول همبستگی خودکنترلی پایین با استفاده پرخطر از اینترنت در دانشجویان دختر و پسر

گروه	آسیب اجتماعی	آسیب هیجانی	استفاده تکانشورانه از اینترنت
پسر	۰/۲۰ ^{oo}	۰/۱۶ ^o	۰/۲۲ ^{oo}
	۰/۳۴ ^{oo}	۰/۲۱ ^{oo}	۰/۳۰ ^{oo}
	۰/۱۶ ^o	۰/۱۸ ^{oo}	۰/۲۹ ^{oo}
	۰/۰۹	۰/۰۲	۰/۰۶
	۰/۲۳ ^{oo}	۰/۲۷ ^{oo}	۰/۲۵ ^{oo}
دختر	۰/۳۰ ^{oo}	۰/۲۲ ^{oo}	۰/۲۴ ^{oo}
	۰/۳۰ ^{oo}	۰/۲۶ ^{oo}	۰/۲۱ ^{oo}
	۰/۲۳ ^{oo}	۰/۲۶ ^{oo}	۰/۳۲ ^{oo}
	۰/۱۶ ^o	۰/۱۸ ^{oo}	۰/۱۴ ^o
	۰/۰۲	۰/۰۴	۰/۰۵

*P<۰/۰۵ **P<۰/۰۱

برآورد مجذور ضرایب همبستگی و در نهایت، مفروضه هم‌خطی چندگانه از طریق برآورد آماره‌های تحمل و عامل تورم واریانس آزمون و تایید شدند. در مطالعه حاضر مقادیر آماره تحمل برای متغیرهای پیش‌بین بین ۰/۵ تا ۰/۷۲ برای آماره عامل تورم واریانس، واحد مقداری حداکثری ۲ به دست آمد. به منظور مدیریت داده‌های گمشده از روش بیشینه انتظار استفاده شد. علاوه بر این، در مطالعه حاضر برای برآورد مدل از روش بیشینه احتمال نیز استفاده شد.

در بخش نخست، به منظور آزمون مدل مفروض واسطه-مندی خودکنترلی پایین در رابطه رگه‌های شخصیتی روان‌آزرده‌گرایی، برون‌گردی، سازگاری، وظیفه‌شناسی و گشودگی با رفتار استفاده پرخطر از اینترنت در کل نمونه دانشجویان از روش مدل‌یابی معادله ساختاری استفاده شد. نتایج مربوط به شاخص‌های برازش مدل مفروض واسطه‌مندی نسبی برای هر یک از شاخص‌های پیشنهادی میرز و همکاران (۴۷) شامل شاخص مجذور خی، شاخص مجذور خی بر درجه آزادی، شاخص برازش مقایسه‌ای، شاخص نیکویی برازش، شاخص نیکویی برازش انطباقی و خطای ریشه مجذور میانگین

نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد که در دو جنس، رابطه بین ابعاد تکانشگری، تکالیف ساده، خطرپذیری، خودمحوری و بدخلقی (در خودکنترلی پایین) با وجوه مختلف رفتار استفاده پرخطر از اینترنت شامل آسیب اجتماعی، آسیب هیجانی و استفاده تکانشورانه از اینترنت، مثبت و معنادار و رابطه بعد فعالیت‌های جسمانی با ابعاد مختلف استفاده پرخطر از اینترنت، مثبت و غیرمعنادار است. با توجه به عدم معناداری آماری پراکندگی مشترک بین وجه فعالیت‌های جسمانی در خودکنترلی پایین با ابعاد چندگانه استفاده پرخطر از اینترنت و همچنین، تمایز در پراکندگی مشترک بین عامل‌های شخصیت و فعالیت‌های جسمانی، در این مطالعه، در بخش آزمون روابط ساختاری بین منابع اطلاعاتی در مدل مفروض، از انتخاب مقیاس فعالیت‌های جسمانی به مثابه یکی از نشانگرهای متغیر مکنون خودکنترلی پایین، خودداری می‌شود.

در مطالعه حاضر قبل از تحلیل داده‌ها به کمک روش آماری مدل‌یابی معادله ساختاری، همسو با پیشنهاد میرز و همکاران [۵۱] مفروضه بهنجاری تک‌متغیری به کمک برآورد مقادیر چولگی و کشیدگی، مفروضه خطی بودن به کمک

شاخص خطای ریشه مجذور میانگین تقریب و ارزش عددی کمتر از ۰/۹۰ شاخص برازش مقایسه‌ای، شاخص نیکویی برازش، شاخص نیکویی برازش انطباقی، بیش از پیش ضرورت اصلاح مدل مفروض را با هدف کمک به بهبود برازندگی آن با داده‌های مشاهده شده، نشان می‌دهد (جدول ۵).

تقریب به ترتیب برابر با ۴۲۲/۶۱، ۳/۷۱، ۰/۸۷، ۰/۸۶، ۰/۸۵ و ۰/۰۸۱ به دست آمد. بر اساس منطق پیشنهادی میرز و همکاران (۵۱) برای تعیین برازش مدل پیشنهادی با داده‌ها بر اساس شاخص‌های پیش گفته، ارزش عددی بالاتر از ۳ برای شاخص مجذور خی بر درجه آزادی، ارزش عددی بالاتر از ۰/۰۶ برای

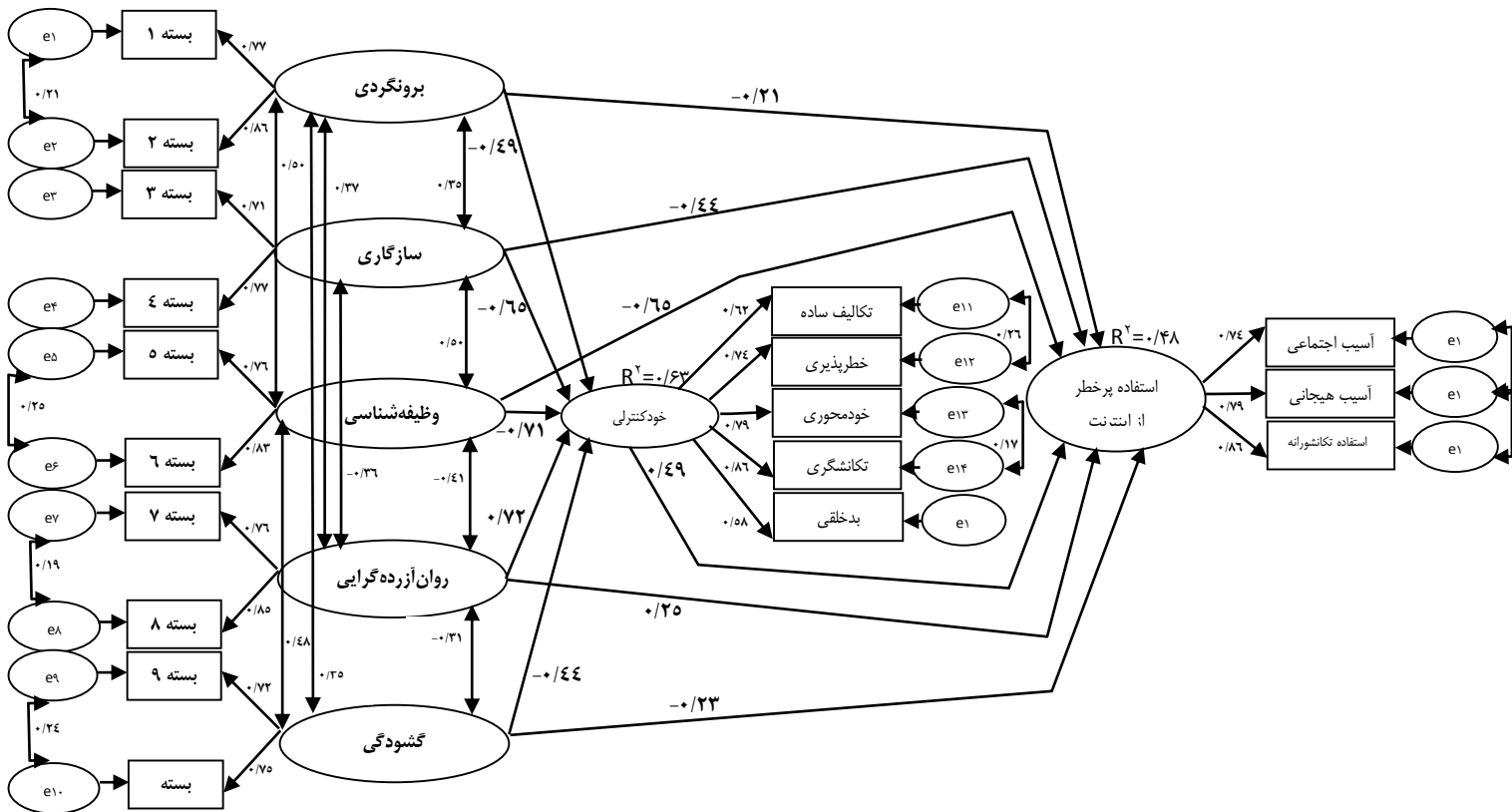
جدول ۵. شاخص‌های نیکویی برازش الگوی مفروض قبل و بعد از اصلاح در کل نمونه

RMSEA	CFI	AGFI	GFI	χ^2/df	df	χ^2	
۰/۰۸۱	۰/۸۷	۰/۸۴	۰/۸۶	۳/۷۱	۱۱۴	۴۲۲/۶۱	قبل از اصلاح مدل
۰/۰۵۲	۰/۹۵	۰/۹۱	۰/۹۴	۱/۸۹	۱۰۶	۲۰۰/۹۰	بعد از اصلاح مدل

آزمون برازندگی مدل با داده‌ها با استفاده از انتخاب گام اصلاح مدل نشان داد که در متغیر مکنون برونگردی از طریق ایجاد کواریانس بین باقیمانده‌های خطا برای نشانگرهای «بسته ۱ و بسته ۲»، در متغیر مکنون وظیفه‌شناسی از طریق ایجاد کواریانس بین باقیمانده‌های خطا برای نشانگرهای «بسته ۵ و بسته ۶»، در متغیر مکنون روان‌آزرده‌گرایی از طریق ایجاد کواریانس بین باقیمانده‌های خطا برای نشانگرهای «بسته ۷ و بسته ۸»، در متغیر مکنون گشودگی از طریق ایجاد کواریانس بین باقیمانده‌های خطا برای نشانگرهای «بسته ۹ و بسته ۱۰»، در متغیر مکنون خودکنترلی پایین از طریق ایجاد کواریانس بین باقیمانده‌های خطا برای نشانگرهای «تکالیف ساده و خطرپذیری» «خودمحوری و تکانشگری» و در نهایت، در متغیر مکنون استفاده پرخطر از اینترنت از طریق ایجاد کواریانس بین باقیمانده‌های خطا برای نشانگرهای «آسیب اجتماعی و آسیب هیجانی» و «آسیب هیجانی و استفاده تکانشورانه»، پس از کاهش ۸ واحد در درجه آزادی مدل اصلاح شده، مقدار ۲۲۱/۷۱ واحد از ارزش عددی مقدار خی دو در این مدل کم شد (شکل ۲).

تکته ۱: در شکل ۲، برای متغیر مکنون روان‌آزرده‌گرایی، بسته اول از تجمیع گویه‌های ۳۴، ۲۴، ۹ و ۴ و بسته دوم از تجمیع گویه‌های ۱۴، ۳۹، ۲۹ و ۱۹، برای متغیر مکنون برونگردی، بسته اول از تجمیع گویه‌های ۱۶، ۱۱، ۲۶ و ۳۶ و بسته دوم از تجمیع گویه‌های ۲۱، ۳۱، ۱ و ۶، برای متغیر مکنون گشودگی، بسته اول از تجمیع گویه‌های ۱۵، ۲۵، ۵، ۱۰ و ۴۰ و بسته دوم از تجمیع گویه‌های ۳۵، ۴۱، ۳۰، ۴۴ و ۲۰، برای متغیر مکنون سازگاری، بسته اول از تجمیع گویه‌های ۳۲، ۲۲، ۴۲ و ۱۷ و بسته دوم از تجمیع گویه‌های ۲، ۷، ۱۲، ۲۷ و ۳۷ و برای متغیر مکنون وظیفه‌شناسی، بسته اول از تجمیع گویه‌های ۲۸،

شکل ۲. مدل مفروض خودکنترلی پایین در رابطه ابعاد شخصیتی با رفتار استفاده پرخطر و مشکل آفرین از اینترنت
۳۳، ۳، ۱۳ و ۳۸ و بسته دوم از تجمیع گویه‌های ۱۴، ۳۹، ۲۹ و ۱۹ ایجاد شد.

در این مدل، رابطه خودکنترلی پایین با استفاده پرخطر از اینترنت نیز مثبت و معنادار بود (شکل ۲). علاوه بر این، نتایج مطالعه حاضر نشان داد که اثر غیرمستقیم ابعاد شخصیتی روان-آزرده‌گرایی، برونگردی، گشودگی، سازگاری و وظیفه‌شناسی بر رفتار استفاده پرخطر از اینترنت از طریق خودکنترلی پایین به ترتیب برابر با 0.35 ، 0.24 ، 0.23 ، 0.32 و 0.35 - به دست آمد که از لحاظ آماری معنادار بود ($P < 0.05$).

با توجه به این که در مطالعه حاضر، آزمون هم‌ارزی جنسی روابط ساختاری در مدل مفروض در کانون توجه محققان بوده است، در این بخش، روابط ساختاری در مدل مفروض، به تفکیک برای هر یک از دو گروه دانشجویان دختر و پسر آزمون شد. بر این اساس، در مدل پیشنهادی - مدل مفروض واسطه‌مندی نسبی خودکنترلی پایین در رابطه ابعاد شخصیت با رفتار استفاده پرخطر از اینترنت - ابتدا، یک مدل پایه و بدون محدودیت تساوی در دو گروه دانشجویان دختر و پسر ایجاد و آزمون شد. در این بخش، نتایج مربوط به شاخص‌های برازش مدل ساختاری بدون محدودیت شامل شاخص مجذور خی، شاخص مجذور خی بر درجه آزاد، شاخص مقایسه‌ای،

برای مدل اصلاح شده مقادیر شاخص‌های نیکویی برازش شامل شاخص مجذور خی، شاخص مجذور خی بر درجه آزاد، شاخص برازش مقایسه‌ای، شاخص نیکویی برازش، شاخص نیکویی برازش انطباقی و خطای ریشه مجذور میانگین تقریب به ترتیب برابر با 200.90 ، 1.89 ، 0.95 ، 0.94 ، 0.91 و 0.52 به دست آمد. در این مطالعه، ارزش عددی مقادیر شاخص‌های نیکویی برازش برای مدل اصلاح شده نشان می‌دهد که مدل مفروض با داده‌ها برازندگی قابل قبولی دارد (جدول ۵).

در شکل ۲، ۶۳ درصد از پراکندگی نمرات خودکنترلی پایین از طریق ابعاد شخصیتی روان‌آزرده‌گرایی، برونگردی، گشودگی، سازگاری و وظیفه‌شناسی تبیین شد. همچنین، در این الگو، ۴۸ درصد از پراکندگی نمرات استفاده پرخطر و مشکل آفرین از اینترنت از طریق ابعاد شخصیتی روان‌آزرده‌گرایی، برونگردی، گشودگی، سازگاری و وظیفه‌شناسی و خودکنترلی پایین تبیین شد. نتایج نشان داد که در این مدل، رابطه روان‌آزرده‌گرایی با خودکنترلی پایین و استفاده پرخطر از اینترنت، مثبت و معنادار و رابطه بین برونگردی، وظیفه‌شناسی، گشودگی و سازگاری با خودکنترلی پایین و رفتار استفاده پرخطر از اینترنت، منفی و معنادار بود. علاوه بر این،

شاخص نیکویی برازش، شاخص

نیکویی برازش انطباقی و خطای ریشه مجذور میانگین تقریب به ترتیب برابر با $152/80$ ، $2/73$ ، $0/921$ ، $0/937$ ، $0/905$ و $0/059$ به دست آمد. طبق دیدگاه میرز و همکاران (۴۷) ارزش عددی مقادیر شاخص‌های نیکویی برازش در مدل بدون محدودیت نشان می‌دهد که مدل پیشنهادی با داده‌ها برازش قابل قبولی دارد. سپس، تغییرناپذیری مدل اندازه‌گیری در دو گروه دانشجویان دختر و پسر آزمون شد. در یکی از مدل‌های معادله ساختاری چندگروهی، دو گروه از طریق تساوی تمامی بارهای عاملی آزاد در دو گروه، محدود شدند. نتایج نشان داد که برازش این مدل با داده‌ها مطلوب بود (جدول ۶). در جدول ۶، مقدار χ^2/df - که با هدف آزمون تفاوت بین

مقادیر χ^2 بین مدل با محدودیت و مدل بدون محدودیت محاسبه شد - نشان می‌دهد که وزن‌های اندازه‌گیری در دو گروه دانشجویان دختر و پسر مساوی بودند. سپس، دو گروه از طریق ایجاد تساوی در وزن‌های ساختاری محدود شدند. در جدول ۶، مقدار $\Delta\chi^2$ نشان می‌دهد که در مدل با محدودیت و مدل بدون محدودیت وزن‌های ساختاری برای دانشجویان دختر و پسر مساوی بودند. به طور کلی، نتایج مربوط به هم‌ارزی جنسی به تفکیک برای هر یک از ویژگی‌های شخصیتی نشان داد که مقایسه مدل بدون محدودیت با مدل‌های با محدودیت از تغییرناپذیری جنسی روابط ساختاری حمایت کرد (جدول ۶).

جدول ۶. تغییرناپذیری جنسی مدل مفروض

مدل	بامحدودیت/بدون محدودیت	χ^2	χ^2/df	CFI	GFI	AGFI	RMSEA	$\Delta\chi^2$	Δdf	p
مدل بدون محدودیت	مدل بدون محدودیت	۵۴۴/۴۹	۲/۵۷	۰/۹۴۱	۰/۹۳۶	۰/۹۰۵	۰/۰۵۹	-	-	-
مدل‌های با محدودیت	مدل کواریانس‌های ساختاری	۵۵۳/۵۴	۲/۴۷	۰/۹۴۴	۰/۹۳۹	۰/۹۰۹	۰/۰۵۸	۹/۰۵	۱۴	۰/۲۹
	مدل وزن‌های اندازه‌گیری	۵۵۷/۲۵	۲/۵۰	۰/۹۴۵	۰/۹۲۵	۰/۹۰۷	۰/۰۵۸	۱۲/۷۶	۱۱	۰/۳۱
	مدل وزن‌های ساختاری	۵۷۴/۶۰	۲/۴۵	۰/۹۳۸	۰/۹۳۱	۰/۹۰۲	۰/۰۵۹	۳۰/۱۱	۲۲	۰/۱۲

بحث و نتیجه‌گیری

مطالعه حاضر با هدف آزمون نقش واسطه‌ای خودکنترلی پایین در رابطه ویژگی‌های شخصیتی و رفتار استفاده پرخطر و مشکل‌آفرین از اینترنت در دانشجویان دختر و پسر انجام شد. در مجموع، در پژوهش حاضر، نتایج نشان داد که مدل پیشنهادی در کل نمونه دانشجویان دختر و پسر با داده‌ها برازش مطلوبی داشت. همچنین، نتایج نشان داد که روابط ساختاری در مدل پیشنهادی در دو گروه دانشجویان دختر و پسر مشابه بود.

نتایج مطالعه حاضر همسو با مطالعات [۵۲ - ۵۷] نشان داد که ویژگی روان‌آزده‌گرایی با رفتارهای پرخطر آنلاین و اشکال مختلف رفتارهای استفاده پرخطر و مشکل‌آفرین از اینترنت رابطه مثبت داشت. بر اساس شواهد تجربی موجود یکی از ارجح‌ترین مسیرهای مفروض توضیح دهنده رابطه مثبت بین ویژگی روان‌آزده‌گرایی و رفتار استفاده پرخطر و مشکل‌آفرین از اینترنت با تاکید بر نقش تفسیری فقر در منابع مقابله‌ای افراد روان‌رنجورخو تصریح می‌شود. محققان مختلف نشان داده‌اند که افراد روان‌رنجورخو به دلیل ضعف خزانه مهارتی در بافت پاسخ‌دهی به مطالبات موقعیت‌های انگیزاننده فراروی از راهبردهای مقابله غیرانطباقی استفاده می‌کنند [۲۲]. علاوه بر این، سهم توصیفی وجه تکانشوری و فقدان کنترل

مکفی بر پیامدهای انتخاب‌های رفتاری فراروی، که همواره در تعریف ویژگی روان‌آزده‌گرایی از نقش مهمی برخوردار است، در توضیح رابطه مثبت بین روان‌آزده‌گرایی و رفتار استفاده پرخطر و مشکل‌آفرین از اینترنت حائز اهمیت فراوانی است [۲۲]. همچنین، تمایلات درون‌گرایانه افراد روان‌رنجورخو و فقر در خزانه مهارت‌های اجتماعی آنها بر اساس منطق فکری رویکردی جبران اجتماعی نیز رابطه مثبت بین روان‌آزده‌گرایی و رفتار استفاده پرخطر و مشکل‌آفرین از اینترنت را به خوبی تبیین می‌کند.

نتایج مطالعه حاضر همسو با مطالعات [۵۲ - ۵۷] نشان داد که رابطه بین ویژگی برون‌گردی و رفتار استفاده پرخطر و مشکل‌آفرین از اینترنت منفی و معنادار بود. در مطالعه حاضر، رابطه منفی بین ویژگی برون‌گردی و رفتار استفاده پرخطر و مشکل‌آفرین از اینترنت با آموزه‌های فکری رویکرد توانگر، توانگرتر می‌شود، مغایرت دارد [۲۷]. به بیان دیگر، نتایج مطالعه حاضر نشان می‌دهد که صرف برخورداری از تمایلات برون‌گرایانه و برخورداری از مهارت‌های اجتماعی بالا، افراد برون‌گرا را به استفاده پرخطر از اینترنت راهبری نمی‌کند. جنبه هیجان‌طلبی رگه برون‌گرایی، قوی‌ترین منطبق را برای ارتباط

رفتارهای پرخطر، رابطه منفی بین ویژگی سازگاری و رفتار استفاده پرخطر و مشکل آفرین از اینترنت را تبیین می‌کند [۵۸]. مرور شواهد تجربی نشان می‌دهد [۵۲ - ۵۷] محققان مختلف کوشیده‌اند رابطه منفی و معنادار بین رگه وظیفه‌شناسی و رفتارهای پرخطر و مشکل آفرین را از طریق تاکید بر مشخصه‌هایی مانند «خودکنترلی»، «پیشرفت‌مداری»، «هدفمندی»، «قانون‌گرایی»، «پرهیز از اهمال‌کاری»، «اخلاق-گرایی» و «برنامه‌ریزی» تبیین کنند [۵۹]. علاوه بر این، گروهی از محققان با هدف تصریح الگوی کیفی رابطه بین رگه وظیفه‌شناسی و رفتارهای پرخطر در موقعیت‌های تحصیلی و حرفه‌ای، به طور خاص، بر سلطه‌گری سازه ارزشی قانون‌مداری و اطاعت از استانداردها و قوانین، تاکید کرده‌اند [۶۰]. خودکنترلی بالا از طریق توجه به پیامدهای بلندمدت انتخاب‌های رفتاری و پرهیز از گزینش‌های تکانشورانه می‌شود. نتایج برخی مطالعات نشان می‌دهد که خودکنترل‌گری با سازگاری روان‌شناختی بالاتر و روابط اجتماعی سازگارانه‌تر با دیگران رابطه نشان می‌دهد. علاوه بر این، خودکنترل‌گری بالا با مشکلات کنترل تکانه کمتری مانند اختلالات خوردن، سوء مصرف مواد و دیگر مشکلات رفتاری رابطه نشان می‌دهد [۴۷]. علاوه بر این، سطوح بالای خودکنترل‌گری از طریق ویژگی‌هایی مانند برنامه‌ریزی موثر برای آینده، کنترل تکانه، توانایی مقابله با افکار منفی و توانایی کنترل رفتارها مشخص می‌شود [۵۹]. تانگنی و همکاران [۶۱] دریافتند که افراد با خودکنترلی بالا در مقایسه با افراد فاقد ویژگی خودکنترل‌گری، نه تنها از مواجهه با رخدادهای تیندگی‌زا کمتر تاثیر می‌پذیرند بلکه تحریکات دردآور را به طرز موثرتری تحمل می‌کنند.

نتایج مطالعه حاضر همسو با ایده‌پردازی‌های نظری معاصر و شواهد تجربی موجود نشان می‌دهد که غالب مشکلات رفتاری با خودکنترلی پایین رابطه نشان می‌دهد [۴۷]. علاوه بر این، نتایج مطالعه حاضر همسو با یافته‌های مطالعات میرکرک و همکاران [۵۸] نشان داد که بین تکانشوری یا خودکنترلی پایین با رفتار استفاده مشکل آفرین از اینترنت رابطه مثبت وجود داشت. نتایج مطالعه حاضر نشان داد که خودکنترلی پایین بخش قابل‌ملاحظه‌ای از واریانس نمرات رفتار استفاده پرخطر و مشکل آفرین از اینترنت را تبیین کرد. نتایج مطالعه حاضر همسو با یافته‌های مطالعه میرکرک و همکاران [۶۲] نشان داد که خودکنترلی پایین از طریق تشویق افراد به نمایش رفتارهای

این ویژگی با اشکال مختلف رفتارهای تکانشورانه فراهم می‌کند. افرادی که نمره هیجان‌طلبی بالایی گزارش می‌کنند، ضمن خطرپذیری بالا، بیشتر در صدد جستجوی هیجان‌ناگهانی و محیط‌های مهیج هستند [۵۱]. علاوه بر این، آلودگی و همکاران [۵۲] دریافتند که افراد هیجان‌طلب معمولاً به کمک احساس نیاز به دریافت تحریکات بافتاری قوی مشخص می‌شوند. این افراد برای تامین نیاز مبرم به هیجان‌طلبی در خویش، مسیر خطرپذیری را برمی‌گزینند. البته تمایل به خطرپذیری در افراد هیجان‌طلب به این دلیل است که آن‌ها دیدگاه متفاوتی درباره خطرات دارند. این افراد در مقایسه با افرادی که هیجان‌طلبی پایینی دارند، به احتمال کمتری موقعیت‌ها را مخاطره‌آمیز و تهدیدکننده ارزیابی می‌کنند [۵۳]. بنابراین، در مطالعه حاضر، رابطه منفی بین ویژگی برونگردی و استفاده پرخطر و مشکل آفرین از اینترنت بر فقدان خصیصه هیجان‌طلبی در افراد برونگرا دلالت دارد. به بیان دیگر، در ابزاری که محققان پژوهش حاضر برای سنجش ابعاد شخصیت مورد استفاده قرار دادند، ویژگی برونگردی بدون شمول خصیصه هیجان‌طلبی سنجش می‌شود.

همسو با نتایج مطالعات [۵۲ - ۵۷] با توجه به نقش تعیین‌کننده برخی وجوه توصیف‌کننده ویژگی شخصیتی گشودگی مانند رویارویی فکورانه با تحریکات پیرامونی، دوری‌گزیدن از نمایش رفتارهای فریبکارانه و تکانشورانه، نازنده‌سازی انتخاب‌های رفتاری خود آسیب‌رسان و همچنین، پرهیز جدی از هیجان‌زدگی و هیجان‌طلبی، رابطه منفی بین عامل گشودگی نسبت به تجربه و رفتار استفاده پرخطر و مشکل آفرین از اینترنت را موجب می‌شود [۵۰]. نتایج برخی مطالعات مانند [۱۴، ۲۲، ۲۳] نیز نشان می‌دهد که در بین افراد با نمره بالا در عامل گشودگی، عدم ارزشگذاری برای خصیصه هم‌نوایی با گروه و تلاش مجدانه برای پاسخدهی به انتظارات دیگران، این افراد را در برابر انتخاب رفتارهای پرخطر و مشکل آفرین، مصون می‌کند.

در مطالعه حاضر، همسو با نتایج مطالعات [۵۲ - ۵۷] تاکید بر ماهیت وجوه معناکننده خصیصه سازگاری مانند پرهیز از رویارویی با موقعیت‌های متعارض به ویژه در بافت تعامل با چهره‌های اقتدار و همچنین، دغدغه‌مندی پیرامون حفظ و ارتقای سطح کیفی تعاملات اجتماعی و بیش‌ارزشگذاری برای برخی ارزش‌های اخلاقی مانند خودمراقبتی و دگرمراقبتی ضمن مصون‌سازی افراد در برابر انتخاب اشکال مختلف

آسیب‌پذیری در برابر استرس است [۵۲، ۶۴، ۶۵]. به طور کلی، در پژوهش حاضر همسو با یافته‌های مطالعات [۵۲، ۶۴، ۶۵] اگرچه از منظر ساختارهای ثانویه، روان‌آزرده‌گرایی و وظیفه‌شناسی در مقایسه با دیگر رگه‌های شخصیتی شامل گشودگی، پذیرش و برونگردی با خودکنترلی رابطه پرواضح‌تری دارند، اما تمرکز بر بدنه فکری هر یک از دیگر رگه در سطح ساختارهای ثانویه نشان می‌دهد که در سطحی پایین‌تر مجموعه قطعات مفهومی شکل دهنده به هر یک از صفات شخصیت با خودکنترلی و رفتار استفاده تکانشورانه از اینترنت رابطه نشان می‌دهند [۵۲، ۶۴، ۶۵].

محدودیت‌ها و پیشنهادهای پژوهش

با وجود آن که، نتایج مطالعه حاضر، اطلاعات ارزشمندی را درباره ویژگی‌های کارکردی خودکنترلی پایین در بافت مطالعاتی پیش‌بینی رفتار استفاده پرخطر و مشکل‌آفرین از اینترنت از طریق ویژگی‌های شخصیتی فراهم کرده است، اما برخی از محدودیت‌های مطالعه حاضر، تعمیم‌پذیری نتایج آن را با محدودیت مواجه می‌کند. اول، مطالعه حاضر دارای ماهیتی مقطعی است. بنابراین، طرح استنتاج‌های علی و معلولی بر اساس یافته‌های آن باید با احتیاط انجام شود. بر این اساس، به محققان علاقه‌مند به این قلمرو پژوهشی پیشنهاد می‌شود با استفاده از یک طرح تحقیقاتی آینده‌نگر که در آن تمامی اندازه‌گیری‌های به عمل آمده از مفاهیم مختلف در فواصل زمانی متفاوت انجام می‌شوند، روابط علی بین سازه‌های روان-شناختی چندگانه را در الگوی ساختاری مفروض بیازمایند. بنابراین، با هدف کسب اطلاع از تغییرپذیری یا عدم تغییرپذیری ویژگی‌های کارکردی مفاهیم منتخب در مدل مفروض، جمع‌آوری اطلاعات به کمک یک طرح تحقیق طولی پیشنهاد می‌شود. دوم، نتایج مطالعه حاضر همچون بسیاری از مطالعات دیگر به دلیل استفاده از ابزارهای خودگزارشی به جای مطالعه رفتار واقعی ممکن است مشارکت کنندگان را به استفاده از شیوه‌های مبتنی بر کسب تایید اجتماعی و اجتناب از بدنامی مربوط به عدم کفایت فردی ترغیب کند. به بیان دیگر، به منظور تایید مقیاس‌های خودگزارشی از مشاهده رفتاری و دیگر شاخص‌های بالینی استفاده نشد. سوم، با توجه به آن که نمونه مطالعه حاضر فقط از بین دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه شهید بهشتی انتخاب شدند، بنابراین تعمیم‌دهی ویژگی‌های کارکردی مفاهیم منتخب در مدل مفروض، نیازمند انتخاب گروه‌های

تکانشورانه در پیش‌بینی استفاده پرخطر و مشکل‌آفرین از اینترنت، ایفای نقش می‌کند. جستجوگری پاداش فوری یک خصیصه شاخص خودکنترلی پایین تلقی می‌شود. علاوه بر این، از آنجا که این افراد نسبت به پیامدهای منفی بلندمدت اعمالشان بی‌اعتنا هستند [۳۷] بنابراین، نسبت به رفتار استفاده پرخطر و مشکل‌آفرین از اینترنت آسیب‌پذیرند [۳۶].

نتایج مطالعه حاضر همسو با مدل شناختی-رفتاری کاپلان [۶۳] نشان می‌دهد که وجه برجسته استفاده مشکل‌آفرین از اینترنت، نقص در خودنظم‌بخشی است. در این مدل فرض می‌شود که غالب مشکلات رفتاری با خودکنترلی پایین رابطه نشان می‌دهد. علاوه بر این، کاپلان [۶۳] تاکید می‌کند که استفاده از اینترنت برای نظم‌بخشی خلقی، نقصان در خودنظم‌بخشی را سبب می‌شود. نتایج مطالعه حاضر با تاکید بر واسطه‌مندی خودکنترلی پایین در رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و رفتار استفاده پرخطر و مشکل‌آفرین از اینترنت نشان می‌دهد که الگوی کیفی پراکندگی مشترک بین هر یک از خصیصه‌های شخصیتی با تجارب هیجانی منفی سبب می‌شود که گاه تلاش فرد برای تنظیم هیجانی به کمک استفاده از اینترنت، با نقص در خودنظم‌بخشی در وی مشخص شود.

در نهایت، نتایج مطالعه حاضر نشان می‌دهد که یکی از مطمئن‌ترین مسیرهای مفهومی قابل جستجو برای کمک به فهم‌پذیری واسطه‌مندی خودکنترلی در رابطه ابعاد شخصیتی با استفاده پرخطر از اینترنت این است که به جای تاکید بر صفات شخصیتی به مثابه رگه‌های سطح بالا بر ساختارهای ثانویه متمایز ذیل هر یک از ابعاد اصلی شخصیت تاکید شود. برای مثال، ساختارهای ثانویه شکل دهنده به طبقه مفهومی زیربنایی رگه گشودگی شامل تخیل قوی، احساسات، آرمان‌ها و ارزش‌ها است و ساختارهای مفهومی خردتر هویت‌بخش به رگه وظیفه‌شناسی شامل شایستگی، نظم‌باوری، وظیفه‌مداری، خودانضباطی، تلاشگری برای پیشرفت و دوراندیشی است. بر اساس شواهد موجود، ساختارهای ثانویه شکل دهنده به بنای فکری رگه سطح بالاتر برون‌گردی شامل گرمی، جرات‌ورزی، فعال بودن، هیجان‌طلبی، هیجانان مثبت و معاشرتی بودن و ساختارهای مفهومی ثانویه شکل دهنده رگه سطح بالاتر پذیرش شامل نوع‌دوستی، تواضع، متابعت، اعتماد، صداقت و نرم‌خوبی است. در نهایت، ساختارهای ثانویه شکل دهنده به بنای مفهومی رگه سطح بالاتر روان‌آزرده‌گرایی شامل اضطراب، خصومت، افسردگی، خودآگاهی، تکانشگری و

۱۴۵-۱۵۶.

- 5- Su, W., Han, X., Jin, C., Yan, Y., Potenza, M. N. (2019). Are males more likely to be addicted to the internet than females? A meta-analysis involving 34 global jurisdictions. *Computers in Human Behavior*. 2019; 99:86-100.
- 6- Fu X, Liu J, Liu RD, Ding Y, Hong W, Jiang S. The impact of parental active mediation on adolescent mobile phone dependency: A moderated mediation model. *Computers in Human Behavior*. 2020; 107: 106-113.
- 7- Chang CT, Tu CS, Hajiyev J. Integrating academic type of social media activity with perceived academic performance: A role of task-related and non-task-related compulsive Internet use. *Computers & Education*. 2019; 139:157-172.
- 8- Rial A, Golpe S, Isorna M, Brana T, Gomez P. Minors and problematic Internet use: Evidence for better prevention. *Computers in Human Behavior*. 2018; 87:140-145.
- 9- Vally Z. Generalized problematic Internet use, depression, and explicit self-esteem: Evidence from the United Arab Emirates. *Neurology, Psychiatry and Brain Research*. 2019; 33:93-100.
- 10- Wang S, Zhang D. The impact of perceived social support on students' pathological internet use: The mediating effect of perceived personal discrimination and moderating effect of emotional intelligence. *Computers in Human Behavior*. 2020; 106:106-112.
- 11- Antons S, Trotzke P, Wegmann E, Brand M. Interaction of craving and functional coping styles in heterosexual males with varying degrees of unregulated Internet-pornography use. *Personality and Individual Differences*. 2019;14915:237-243.
- 12- Ucar HN, Cetin FH, Ersoy SA, Guler HA, Turkoğlu S. Risky cyber behaviors in adolescents with depression: A case control Study. *Journal of Affective Disorders*. 2020;25:100-109.
- 13- Mathew P, Krishnan R. Impact of problematic internet use on the self-esteem of adolescents in the selected school, Kerala, India. *Archives of Psychiatric Nursing*. 2020; 20:112-120.
- 14- Dunbar D, Proeve M, Roberts R. Problematic Internet Usage self-control dilemmas: The opposite effects of commitment and progress framing cues on perceived value of internet, academic and social behaviors. *Computers in*

نمونه دیگر نیز است. چهارم، با توجه به ترکیب مفهومی انتخاب شده در مدل پیشنهادی و همچنین با توجه به فن آماری منتخب برای آزمون مدل مفروض، ضرورت آزمون مدل‌های رقیب^۱ که ظرفیت اطلاع دهنده‌ی مطالعه‌ی منتخب را افزایش می‌دهند پیشنهاد می‌شود. طبق دیدگاه وستون و گوری [۶۶] انتخاب گزینه‌ی مدل‌های رقیب در استفاده از فن آماری معادلات ساختاری مانند مقایسه‌ی مدل واسطه‌مندی نسبی در برابر مدل واسطه‌مندی کامل، یک انتخاب توجیه‌پذیر است. در مجموع، نتایج مطالعه حاضر با تاکید بر نقش واسطه‌ای خودکنترلی پایین در رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و رفتار استفاده پرخطر و مشکل‌آفرین از اینترنت نشان می‌دهد که بخشی از پراکندگی مشترک بین دو حلقه مفهومی ویژگی‌های شخصیتی و رفتار استفاده پرخطر و مشکل‌آفرین از اینترنت از طریق خودکنترلی پایین تبیین می‌شود. علاوه بر این، در سطح کلی‌تر، نتایج مطالعه حاضر شواهد تجربی مضاعفی را در دفاع از منطق مفهومی زیربنایی مدل شناختی رفتاری کاپلان [۶۳]- به مثابه یکی از صورتبندی‌های مفهومی معاصر در قلمرو مطالعاتی عناصر پیشابندی، واسطه‌ای و پسابندی رفتار استفاده پرخطر و مشکل‌آفرین از اینترنت - فراهم کرد.

منابع

- 1- Moreno MA, Eickhoff J, Zhao Q, Young HN, Cox ED. Problematic Internet Use: A Longitudinal Study Evaluating Prevalence and Predictors. *The Journal of Pediatrics*. 2020; 1:100-110.
- 2- Chang S, Lin SSJ. Online gaming motive profiles in late adolescence and the related longitudinal development of stress, depression, and problematic internet use. *Computers & Education*. 2019; 135:123-127.
- ۳- یعقوبی ابوالقاسم، عبدالمهی مقدم مریم، حسونند فضل‌الله. بررسی تاثیر پنج عامل شخصیت بر عضویت نوجوانان در فیسبوک. *دوفصلنامه روان‌شناسی بالینی و شخصیت*. ۱۳۹۵؛ ۱۴ (۲): ۳۸-۳۱.
- ۴- تاجیک حسین، طالع پسند سیاوش، رحیمیان بوگر اسحق. رابطه ساده و چندگانه تکانشگری، استرس ادراک شده و شادکامی با اعتیاد به اینترنت در کاربران ایرانی ۱۵ تا ۲۸ ساله فیس‌بوک. *دوفصلنامه روان‌شناسی بالینی و شخصیت*. ۱۳۹۶؛ ۱۵ (۱):

¹ testing alternative models

- 26- Stamoulis K, Farley F. Conceptual approaches to adolescent online risk taking. *Cyber-psychology. Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*. 2010; 4:11-110.
- 27- Sheldon P. The relationship between unwillingness-to-communicate and students' Facebook use. *Journal of Media Psychology*. 2008; 20:67-75.
- 28- Williams KM, Nathanson C, Paulhus DL. Identifying and profiling scholastic cheaters: Their personality, cognitive ability, and motivation. *Journal of Experimental Psychology: Applied*. 2010;16:293-307.
- 29- Horwood S, Anglim J. Personality and problematic smartphone use: A facet-level analysis using the Five Factor Model and HEXACO frameworks. *Computers in Human Behavior*. 2018; 85:349-359.
- 30- Błachnio A, Przepiorka A, Senol-Durak E, Durak M, Sherstyuk L. The role of personality traits in Facebook and Internet addictions: A study on Polish, Turkish, and Ukrainian samples. *Computers in Human Behavior*. 2017; 68:269-275.
- 31- Shaffer JA, Postlethwaite BE. A matter of context: A meta-analytic investigation of the relative validity of contextualized and noncontextualized personality measures. *Personnel Psychology*. 2012;65:445-495.
- 32- Montag C, Jurkiewicz M, Reuter M. Low self-directedness is a better predictor of problematic internet use than high neuroticism. *Computers in Human Behavior*. 2010; 26:1531-1535.
- 33- Contractor AA, Weiss NH, Tull MT, Elhai JD. PTSD's relation with problematic smartphone use: Mediating role of impulsivity. *Computers in Human Behavior*. 2017; 75:177-183.
- 34- Kim EJ, Namkoong K, Ku T, Kim SJ. The relationship between online game addiction and aggression, self-control and narcissistic personality traits. *European Psychiatry*. 2008; 23:212-218.
- 35- Li C, Dang J, Zhang X, Zhang Q, Guo J. Internet addiction among Chinese adolescents: The effect of parental behavior and self-control. *Computers in Human Behavior*. 2014; 41:1-7.
- 36- Slater BMD. Alienation, aggression, and sensation seeking as predictors of adolescent use of violent film, computer, and website content. *Journal of Communication*. 2003; 53:105-121.
- 37- Wiers RW, Bartholow BD, van den Wildenberg E, Thush C, Engels RCME, Sher KJ, et al. Automatic and controlled processes and the Human Behavior. 2018; 82:16-33.
- 15- Kim JH. Psychological issues and problematic use of smartphone: ADHD's moderating role in the associations among loneliness, need for social assurance, need for immediate connection, and problematic use of smartphone. *Computers in Human Behavior*. 2018; 80:390-398.
- 16- Boniel-Nissim M, Sasson H. Bullying victimization and poor relationships with parents as risk factors of problematic internet use in adolescence. *Computers in Human Behavior*. 2018; 88:176-183.
- 17- Lau WWF, Yuen AHK. Adolescents' risky online behaviors: The influence of gender, religion, and parenting style. *Computers in Human Behavior*. 2013; 29:2690-2696.
- 18- Soh PCH, Chew KW, Koay KY, Ang PH. Parents vs peers' influence on teenagers' Internet addiction and risky online activities. *Telematics and Informatics*. 2018; 35:225-236.
- 19- Xu X, Wang J, Peng H, Wu, R. Prediction of academic performance associated with internet usage behaviors using machine learning algorithms. *Computers in Human Behavior*. 2019; 98:166-173.
- 20- Yang J, Fu X, Liao X, Li Y. Association of problematic smartphone use with poor sleep quality, depression, and anxiety: A systematic review and meta-analysis. *Psychiatry Research*. 2020; 284:112-117.
- ۲۱- نائینیان محمد رضا، ادب دوست فاطمه، خطیبی سمانه، قمیان فاطمه. استفاده از اینترنت و رابطه آن با سلامت روان و کیفیت زندگی در دانش‌آموزان مقطع دبیرستان. *دوفصلنامه روان‌شناسی بالینی و شخصیت*. ۱۳۹۵؛ ۱۴(۲): ۱۱۳-۱۰۳.
- 22- Widiger TA. Neuroticism. In M. R. Leary & R. H. Hoyle (Eds.), *Handbook of individual differences in social behavior*. New York: The Guilford Press. 2009;129-146.
- 23- Kayaş AR, Satici SA, Yilmaz MF, Şimşek D, Bakıoğlu F. Big five-personality trait and internet addiction: A meta-analytic review. *Computers in Human Behavior*. 2016; 63:35-40.
- 24- Zhou Y, Li D, Li X, Wang Y, Zhao L. Big five personality and adolescent Internet addiction: The mediating role of coping style. *Addictive Behaviors*. 2017; 64:42-48.
- 25- Giluk TL, Postlethwaite BE. Big five personality and academic dishonesty: A meta-analytic review. *Personality and Individual Differences*. 2015;72:59-67.

- Journal of Research in Crime and Delinquency. 1993; 30:5-29.
- 48- Ozdemir Y, Vazsonyi AT, Cok F. Parenting processes and aggression: The role of self-control among Turkish adolescents. *Journal of Adolescence*. 2013; 36:65-77.
- 49- Jelenchick LA, Eickhoff J, Christakis DA, Brown RL, Zhang C, Benson M, Moreno A. The Problematic and Risky Internet Use Screening Scale (PRIUSS) for adolescents and young adults: Scale development and refinement. *Computers in Human Behavior*. 2014; 35:171-178.
- ۵۰- شکرى، اميد. تحليل عاملی تاییدی مقياس غربالگری استفاده پرخطر و مشکل آفرين از اينترنت. *دوفصلنامه روان‌شناسی بالینی و شخصیت*. ۱۳۹۴؛ ۲۲(۱۲):۱۴۲-۱۳۳.
- 51- Meyers LS, Gamest G, Goarin AJ. Applied multivariate research, design and interpretation. Thousand oaks. London. New Deihi, Sage publication. 2013.
- 52- Mao T, Pan W, Zhu Y, Yang J, Dong Q, Zhou G. Self-control mediates the relationship between personality trait and Impulsivity. *Personality and Individual Differences*. 2018; 129:70-75.
- 53- Pettorruso M, Valle S, Cavic E, Martinotti G, Giannantonio M, Grant JB. Problematic Internet use (PIU), personality profiles and emotion dysregulation in a cohort of young adults: trajectories from risky behaviors to addiction. *Psychiatry Research*. 2020; 289:113-120.
- 54- Stead H, Bibby PA. Personality, fear of missing out and problematic internet use and their relationship to subjective well-being. *Computers in Human Behavior*. 2017; 76:534-540.
- 55- Friese M, Hofmann W. Control me or I will control you: Impulses, trait self-control, and the guidance of behavior. *Journal of Research in Personality*. 2009; 43(5):795-805.
- 56- Ludwig VU, Stelzel C, Krutiak H, Prunkl CE, Steimke R, Paschke LM, et al. Impulsivity, self-control, and hypnotic suggestibility. *Consciousness and Cognition*. 2013; 22(2):637-653.
- 57- Russo PM, Leone L, Penolazzi B, Natale V. Circadian preference and the big five: The role of impulsivity and sensation seeking. *Chronobiology International*. 2012; 29(8):1121-1126.
- 58- Dieris-Hirche J, Pape M, Wildt BT, Kehyayan A, Böttel L. Problematic gaming behavior and the personality traits of video gamers: A cross-sectional survey. *Computers in Human Behavior*. development of addictive behaviors in adolescents: A review and a model. *Pharmacology Biochemistry and Behavior*. 2007; 86:263-283.
- 38- Aparicio-Martínez P, Ruiz-Rubio M, Perea-Moreno AJ, Martínez-Jiménez MP, Vaquero-Abellán M. Gender differences in the addiction to social networks in the Southern Spanish university students. *Telematics and Informatics*. 2020; 46:104-111.
- 39- Li Q. Cyberbullying in schools: A research of gender differences. *School Psychology International*. 2006; 27:157-170.
- 40- Chiou WB, Wan CS. Sexual self-disclosure in cyberspace among Taiwanese adolescents: Gender differences and the interplay of cyberspace and real life. *Cyber-Psychology & Behavior*. 2006; 9:46-53.
- 41-Samuel DB, South SC, Griffin SA. Factorial invariance of the five-factor model rating form across gender. *Assessment*. 2015; 22(1):65-75.
- 42-Kokkinos CM, Markos A. The Big Five Questionnaire for Children (BFQ-C): Factorial invariance across sex and age in a Greek sample of preadolescents. *European Journal of Psychological Assessment*. 2017; 33(2):129-133.
- 43-Dong Y, Dumas D. Are personality measures valid for different populations? A systematic review of measurement invariance across cultures, gender, and age. *Personality and Individual Differences*. 2020; 160:109-115.
- 44-Chapple CL, Vaske J, Hope TL. Sex differences in the causes of self-control: An examination of mediation, moderation, and gendered etiologies. *Journal of Criminal Justice*. 2010; 36(6):1122-1131.
- 45- John OP, Srivastava S. The Big Five trait taxonomy: History, measurement, and theoretical perspectives. In L. A. Pervin & O. P. John (Eds.), *Handbook of personality: Theory and research* (2nd ed., pp. 102-138). New York: Guilford Press. 1999;102-138.
- ۴۶- محمدی آذرمیدخت، شکرى اميد، سپاه منصور مژگان. رابطه بين رگه‌های شخصیتی و فریبکاری تحصیلی: نقش واسطه‌ای فرایندهای ارزیابی شناختی. *فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری*. ۱۳۹۷؛ ۱۳(۱):۱۷۶-۱۶۴.
- 47- Grasmick HG, Tittle CR, Bursik RJ, Arneklev BJ. Testing the core empirical implications of Gottfredson and Hirschi's general theory of crime.

2020; 106:106-115.

- 59- Shaffer JA, Postlethwaite BE. A matter of context: A meta-analytic investigation of the relative validity of contextualized and noncontextualized personality measures. *Personnel Psychology*. 2012;65:445-494.
- 60- Parks-Leduc L, Feldman G, Bardi A. Personality traits and personal values: A meta-analysis. *Personality and Social Psychology Review*. 2015; 19:3-29.
- 61- Tangney JP, Baumeister RF, Boone AL. High self-control predicts good adjustment, less pathology, better grades, and interpersonal success. *Journal of Personality*. 2004;72:271-322.
- 62- Meerkerk GJ, van den Eijnden RJJM, Franken IHA, Garretsen HF L. Is compulsive internet use related to sensitivity to reward and punishment, and impulsivity? *Computers in Human Behavior*. 2010;26:729-735.
- 63- Caplan SE. Theory and measurement of generalized problematic internet use: A two-step approach. *Computers in Human Behavior*. Vol 26: PP.1089-1097. 2010; 26:1089-1097.
- 64- Altaras-Dimitrijevic A. A faceted eye on intellectual giftedness: Examining the personality of gifted students using FFM domains and facets. *Psihologija*. 2012; 45(3):231-256.
- 65- Wolff M, Kronke KM, Goschke T. Trait self-control is predicted by how reward associations modulate Stroop interference. *Psychological Research*. 2016; 80(6):944-951.
- 66- Weston R, Gore JRPA. A brief guide to structural equation modeling. *Journal of Counseling Psychology*. 2006; 5:719-751.